

Informatīvi metodiskais materiāls vecākiem

Strīdu, kas izriet no aizgādības tiesībām, un domstarpību risināšanas kārtība un iespējas

Saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikuma (turpmāk - Civillikums) 177. pantā noteikto līdz pilngadības sasniegšanai bērns ir vecāku aizgādībā.

Aizgādība ir vecāku tiesības un pienākums rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās. Civillikuma 186. pantā akcentēts, ka vecāki kopīgi pārstāv bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās (koppārstāvība). Koppārstāvības būtība ietverta arī 178. pantā, kurš nosaka, ka kopā dzīvojoši vecāki aizgādību īsteno kopīgi. Ja vecāki dzīvo šķirti, vecāku kopīga aizgādība turpinās. Bērna aprūpi un uzraudzību īsteno tas no vecākiem, pie kura bērns dzīvo. Jautājumos, kas var būtiski ietekmēt bērna attīstību, vecāki lēmumu pieņem kopīgi.

Tādējādi Civillikumā īpaši uzsvēta vecāku kopīgā atbildība bērna aprūpes un aizgādības īstenošanā un tās ciešā sasaiste ar konkrētiem bērnu tiesību aizsardzības principiem – atrasties abu vecāku aizgādībā. Bērna tiesības atrasties abu vecāku aizgādībā izriet arī no 1989. gada 20. novembra ANO Konvencijas par bērna tiesībām 7. panta¹ un 18. panta², kā arī Latvijas Republikas Satversmes 110. panta³ jēgas. Šajā sakarā jāatzīmē, ka gan valsts un pašvaldību institūcijām, kas darbojas bērnu tiesību aizsardzības jomā, gan primāri pašiem vecākiem, kuru pamatpienākums ir sava bērna vislabāko interešu nodrošināšana, maksimāli jānodrošina šīs bērna tiesības.

Kopsakarā ar iepriekšminēto jāuzsver arī Civillikuma 181. panta otrajā daļā noteiktais, ka katram vecākam ir pienākums un tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar bērnu. Šis noteikums piemērojams arī tad, ja bērns ir šķirts no ģimenes vai nedzīvo kopā ar vienu no vecākiem vai abiem vecākiem. Tam vecākam, kurš nedzīvo kopā ar bērnu, ir tiesības saņemt ziņas par viņu, it īpaši ziņas par viņa attīstību, veselību, sekmēm mācībās, interesēm un sadzīves apstākļiem. Minētā panta pirmajā daļā likumdevējs īpaši akcentējis bērna tiesības uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar jebkuru no vecākiem (saskarsmes tiesība).

Ievērojot gan nacionālajā, gan starptautiskajā likumdošanā noteikto, risinot jautājumus, kas izriet no ģimenes tiesiskajām attiecībām, katrā konkrētā gadījumā primāri jāievēro bērna vislabāko interešu aizsardzības principu saturs un jēga – īpaši **tiesības “saņemt aprūpi” no abiem vecākiem**, kas paredz abu vecāku aktīvu iesaistīšanos bērna dzīvē, viņa audzināšanā un attīstības nodrošināšanā, nevis tikai vienkārši otra vecāka vai valsts naudas maksāšanu bērnam⁴; **tiesības uzturēt regulāru kontaktu ar abiem vecākiem**. Rokasgrāmatā “Konvencijas par bērna tiesībām ieviešanas praksē” uzsvērts, ka “pārāk bieži bērni zaudē iespēju saglabāt kontaktu ar to vecāku, ar kuru nedzīvo kopā (piemēram, dzīvojot lielā attālumā no otra vecāka) vai arī vecāku naidīgo attiecību dēļ”⁵.

Gadījumos, ja vecāku starpā rodas nesaskaņas par saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību ar bērnu, īstenojamās tiesību aktos noteiktās vecāku tiesības, proti, ar attiecīgu prasību vērsties tiesā un lūgt tiesu izšķirt radušos strīdu. Minētais izriet no Civillikuma 182. pantā

1 Ikvienu bērnu reģistrē tūlīt pēc dzimšanas, un viņam kopš piedzimšanas brīža ir tiesības uz vārdu, tiesības iegūt pilsonību, kā arī, ciktāl iespējams, tiesības zināt savus vecākus un būt viņu aizgādībā.

2 Dalībvalstis dara visu iespējamo, lai nodrošinātu tāda principa atzīšanu, saskaņā ar kuru abi vecāki ir vienādi atbildīgi par bērna audzināšanu un attīstību. Vecāki vai aizbildņi ir galvenās personas, kas atbildīgas par bērna audzināšanu un attīstību. Viņu galvenais pienākums ir gādāt par bērna interesēm.

3 Valsts aizsargā un atbalsta laulību — savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības.

4 Rokasgrāmatā “Konvencijas par bērna tiesībām ieviešanas praksē”.2002.,118., 139.lpp.

5 turpat

noteiktā, ka vecāku strīda gadījumā kārtību, kādā var izmantot saskarsmes tiesību, nosaka tiesa. Minētais regulējums piemērojams arī gadījumos, kad vecāku starpā pastāv strīds par bērna aizgādības (t.i. atsevišķas vai kopīgas aizgādības, bērna dzīvesvietas) īstenošanu.

Civillikums un Civilprocesa likums paredz īpašu kārtību vecāku strīdu izšķiršanai civillietās, kas saistītas ar aizgādības un saskarsmes tiesības izmantošanas kārtības noteikšanu ar bērnu. Savukārt Civilprocesa likumā noteikta kārtība, kādā tiesa izspriež civillietas, tajā skaitā noteiktas veicamās procesuālās darbības un civilās tiesvedības pamatnoteikumi. Civilprocesa likuma 23. pantā noteikts, ka visi civiltiesiskie strīdi ir pakļauti tiesai, ja likumā nav noteikts citādi. Tas neatņem pusēm tiesības, savstarpēji vienojoties, griezties strīda izšķiršanai šķīrējtiesā vai izmantot mediāciju.

Mediācija ir brīvprātīgas sadarbības process, kurā puses cenšas panākt savstarpēji pieņemamu vienošanos savu domstarpību atrisināšanai ar mediatora starpniecību.⁶ Mediācijas pakalpojumu vecāki var izmantot domstarpību risināšanai ārpus tiesas procesā, kā arī tiesvedības procesā, ja speciālās tiesību normas nenosaka citādi. Pretstatā tiesvedības procesam, kurā lēmums tiek pieņemts, izmantojot sacīkstes principu un pamatojoties uz pierādījumu novērtēšanu par labu vienai no strīda pusēm, mediācijā mediators veicina vecāku savstarpēju dialogu un sadarbību, mudina vecākus izrunāt domstarpību cēloņus, palīdz rast risinājumu, bet, atšķirībā no tiesneša nepieņem lēmumu. Mediatora darbība vērsta uz to, lai strīdā iesaistītie vecāki paši panāktu savstarpēji pieņemamu vienošanos. Galvenais uzsvars mediācijas nozīmīgumam ģimenes lietās liekams uz trim aspektiem. Pirmkārt, personu attiecību saglabāšanu, otrkārt, turpmāko vecāku sadarbību saistībā ar bērna labklājības nodrošināšanu, treškārt, konflikta miermīlīgu un abām pusēm pieņemamu risinājumu, kas turklāt nodrošina konflikta risinājuma ilgtspējīgumu.

Lai veicinātu tiesai alternatīvas strīdu risināšanas metodes – mediācijas – izmantošanu tieši ģimeņu strīdu risināšanā **no 2017. gada 1. janvāra valsts budžeta programmas ietvaros personām iespējams saņemt valsts nodrošinātu atbalstu, lai izmantotu sertificētu mediatoru pakalpojumus** bez maksas, ar mērķi palīdzēt risināt vecāku domstarpības, kas skar arī bērnu intereses, un stiprinātu ģimeņu stabilitāti.

Projekta mērķis ir palīdzēt risināt domstarpības, cenšoties saglabāt ģimeni, vai vismaz risināt domstarpības veidā, kas ļauj saglabāt cieņpilnas attiecības starp vecākiem, un nodrošināt turpmāku vecāku spēju kopīgi konstruktīvi risināt jautājumus, kas saistīti ar bērna ikdienas aprūpi, audzināšanu un izglītošanu.

Projekta ietvaros valsts atbalsts nodrošina pirmās piecas mediācijas sesijas (katra 60 minūšu apmērā), ko vadījis sertificēts mediators, pusēm bez maksas. Ja strīds netiek atrisināts piecu sesiju laikā, tālākās pakalpojuma izmaksas jāsedz pusēm pašām.

Pakalpojumu nodrošina sertificēti mediatori. Lai izvērtētu personas iespējas saņemt pakalpojumu, jāvēršas pie sertificēta mediatora, vai Sertificētu mediatoru padomē. Tiesā uzsākta strīda gadījumā informāciju var jautāt arī tiesā⁷.

Vienlaikus atzīstams, ka ne visus ģimenes konfliktus visos gadījumos var atrisināt mediācijas ceļā. Vienmēr būs gadījumi, kad mediācija kādu iemeslu dēļ nebūs iespējama vai mediācijas procesā neizdosies panākt pušu vienošanos. Tad konfliktsituācijas risināšana būs atkarīga no tiesvedības procesa.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012. gadā sagatavotajā vispārīgajā ziņojumā "Par tiesu praksi strīdu izskatīšanā par aizgādības (kopīgas, atsevišķas, ikdienas) un saskarsmes tiesībām un uzturlīdzekļiem bērnam" uzsvērti galvenie

6 Mediācijas likuma 1. pants

7 <https://www.tm.gov.lv/lv/cits/mediacija>

principi, kas ņemami vērā tiesai, izšķirot vecāku strīdu. Proti, **“tiesību aktos noteiktais kritērijs, izšķirot strīdu par bērna ikdienas aizgādību, arī par tiesībām noteikt bērna dzīvesvietu, ir bērna intereses,** jo likumā nav noteiktas kaut kādas priekšrocības vienam vai otram vecākam. Līdz ar to tiesai ir jāpārbauda un jāizvērtē arī vecāku objektīvās iespējas nodrošināt bērna pilnvērtīgai attīstībai nepieciešamos apstākļus, vecāku subjektīvās iespējas (personiskās īpašības, viņu spēja audzināt bērnu, vecāku pienākuma izpratne, morālā stāja, veselības stāvoklis un citas iespējas) un bērna subjektīvā attieksme pret vecākiem (pieķeršanās tiem, vēlēšanās dzīvot kopā ar vienu vai otru vecāku un citi apstākļi)⁸.

Latvijas Satversmes 110. panta komentāros, norādīts, ka “katrā gadījumā, kad jāpieņem lēmums, kas skar bērna intereses, objektīvi jānoskaidro, **kādas ir bērna labākās intereses** šajā konkrētajā situācijā, jo tās var atšķirties no viena vai abu vecāku interesēm. Tas nozīmē, ka atbildīgajām institūcijām jāveic detalizēts ģimenes situācijas izvērtējums, iekaitot faktiskos, emocionālus, psiholoģiskus, finansiālus un medicīniskās dabas faktoros un jāveic izvērsti un saprātīgi katras iesaistītās personas (tai skaitā bērna) interešu izvērtējums, lai noskaidrotu bērnam vispiemērotāko risinājumu.”

ANO Bērnu tiesību komiteja 2013. gada 29. maijā sniegusi vispārēju komentāru par bērnu tiesībām uz to, lai primārais apsvērums būtu viņa intereses, kurā norādījusi, ka bērna interešu princips ir sarežģīts, un tā saturs jānosaka, izvērtējot katru gadījumu atsevišķi. Vienlaikus Komiteja atzinusi, ka tas ir arī elastīgs un piemērojams. Tas individuāli jāpielāgo un jādefinē atbilstoši konkrētā bērna situācijai, ņemot vērā viņa personiskos apstākļus, stāvokli un vajadzības. Pieņemot individuālus lēmumus, bērna intereses jāizvērtē un jānosaka, paturot prātā konkrētā bērna īpašos apstākļus. Tostarp, visos gadījumos, **bērna interešu izvērtēšana un noteikšana jāveic, pilnībā ievērojot ANO Konvencijā par bērnu tiesībām un tās fakultatīvajos protokolos ietvertās tiesības.**

Bērna interešu principa mērķis ir nodrošināt Konvencijā par bērnu tiesībām atzīto tiesību pilnīgu un efektīvu īstenošanu un holistisku bērna attīstību (attīstība jāsaprot kā holistisks jēdziens, kas aptver bērna fizisko, prāta, garīgo, morālo, psiholoģisko un sociālo attīstību). Komiteja jau ir norādījusi, ka “pieaugušo spriedumi par bērna interesēm nevar būt svarīgāki par pienākumu ievērot Konvencijā noteiktās bērnu tiesības”. Tā atgādina, ka Konvencijā nav noteikta tiesību hierarhija; visas tajā paredzētās tiesības ir “bērna interesēs”, un nevienas tiesības nedrīkst mazināt, negatīvi interpretējot to, kas ir vai nav bērna interesēs. **Komiteja vēlas, lai personas, kas saistītas ar bērniem, tostarp vecāki un aprūpētāji, pieņemot lēmumus, ņemtu vērā šo vispārējo komentāru.**⁹

Vēršam uzmanību, ka ANO 1959. gada Bērnu tiesību deklarācijas 6. pantā noteikts, ka mazgadīgs bērns nav atšķirams no savas mātes, izņemot gadījumus, kad uz to spiež sevišķi apstākļi. “Taču, izmantojot vēsturisko tiesību normu interpretācijas metodi, var secināt, ka 1959. gadā situācija bērnu aprūpē un lomu sadalījumā ģimenē bija atšķirīga no situācijas 1989. gadā, kad tika pieņemta ANO Konvencija par bērnu tiesībām, kurā iekļāva un tālāk attīstīja un papildināja visus citus Bērnu tiesību deklarācijas principus, taču neiekļāva normu par mātes prioritārām tiesībām aprūpēt mazgadīgu bērnu, uzsverot principu par abu vecāku vienādu atbildību un līdzdalību bērnu aprūpē. Līdz ar to atsauce uz deklarācijas 6. pantu vairs nav korekta, mūsdienās attiecībā uz maziem bērniem būtiski vērtēt to, kurš no vecākiem realizē bērna aprūpi (kurš ir primārais aprūpētājs) un kā bērna attīstību var ietekmēt ierastās vides maiņa”¹⁰.

⁸ Vispārinājums “Par tiesu praksi strīdu izskatīšanā par aizgādības (kopīgas, atsevišķas, ikdienas) un saskarsmes tiesībām un uzturlīdzekļiem bērnam”. 2002., 3.lpp.

⁹ Vispārējais komentārs Nr. 14 (2013) par bērnu tiesībām uz to, lai primārais apsvērums būtu viņa intereses (3. panta 1.punkts). 2013.,5., 9.lpp.

¹⁰ Metodiskie ieteikumi "Bērna vislabākās intereses". VBTAI, 2015., 5.lpp.

Civilprocesa likuma normas paredz, ka lietās, kas izriet no aizgādības vai saskarsmes tiesībām, tiesa **noskaidro arī bērna viedokli, ja bērns ir spējīgs to formulēt**, ņemot vērā viņa vecumu un brieduma pakāpi¹¹. Minētais saistīts gan ar starptautiskajās, gan nacionālajās tiesību normās noteikto, kas pieprasa nodrošināt iespēju bērnam paust savu viedokli un domas jautājumos, kas var viņu ietekmēt. Atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 20. panta otrajai daļai, bērnam tiek dota iespēja tikt uzklausītam jebkādās ar viņu saistītās administratīvās procedūrās. ANO Konvencijas par bērnu tiesībām 12. pantā nostiprinātas bērna, kas spējīgs formulēt pats savus uzskatus, tiesības brīvi paust šos uzskatus visos jautājumos, kas skar bērnu. Minēto pantu nolūks ir nodrošināt, lai bērna viedoklis tiktu ņemts vērā kā būtisks faktors visos lēmumos, tajā skaitā ģimenes lietās, kas viņu ietekmē.

Vienlaikus ir jāuzsver, ka ANO Konvencijas par bērnu tiesībām 12. pants nenozīmē, ka bērnam ir pienākums paust uzskatus. “Brīvi” nozīmē bez piespiešanas vai ierobežošanas: “Bērnam ir tiesības **brīvi** paust savus uzskatus. Tāpēc viņam nav jācieš no spiediena, piespiešanas vai ietekmēšanas, kas varētu atturēt no uzskatu paušanas vai arī pieprasīt to izteikt. Savukārt, izlemjot, cik lielu nozīmi piešķirt bērnam viedoklim noteiktā lietā, jāņem vērā divi kritēriji – bērna vecums un briedums.”¹²

Kopsakarā ar iepriekš minēto, jāuzsver tiesu prakses atziņās nostiprinātais princips, ka atsevišķa aizgādība pār bērnu nav nosakāma, ja tā nenodrošina bērna intereses un ierobežo viena vecāka tiesības. Likums nenosaka prioritāti viena vai otra dzimuma vecākam attiecībā uz atsevišķas aizgādības noteikšanu pār bērnu. Tikai izvērtējot bērna psiholoģisko un emocionālo saikni ar katru no vecākiem un katra vecāka spējas un vēlmi nodrošināt bērna interesēm atbilstošus apstākļus un audzināšanu, ir pieņemams spriedums par atsevišķas aizgādības tiesību piešķiršanu vienam no bērna vecākiem. Turklāt bērna atsevišķas aizgādības tiesību piešķiršana vienam no vecākiem nenozīmē aizgādības tiesību atņemšanu otram no vecākiem (sīkāks skaidrojums ietverts Augstākās tiesas 2007. gada tiesu prakses apkopojumā, kas iziet no ģimenes tiesiskajām attiecībām).¹³

Savukārt aizgādības tiesību pārtraukšanas jautājumus regulē Bāriņtiesu likuma un Civillikuma normas un šo jautājumu risināšana ir bāriņtiesu kompetencē.

Aizgādības tiesību pārtraukšanas iemesli norādīti Civillikuma 203. panta pirmajā daļā un analogiski Bāriņtiesu likuma 22. panta pirmajā daļā. Proti, aizgādības tiesības vecākam tiek pārtrauktas, ja bāriņtiesa atzīst, ka:

1. ir faktiski šķēršļi, kas liedz vecākam iespēju aprūpēt bērnu;
2. bērns atrodas veselībai vai dzīvībai bīstamos apstākļos vecāka vainas dēļ (vecāku apzinātas rīcības vai nolaidības dēļ);
3. vecāks ļaunprātīgi izmanto savas tiesības vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību;
4. vecāks ir devis piekrišanu bērna adopcijai, izņemot gadījumu, kad viņš kā laulātais ir devis piekrišanu tam, ka bērnu adoptē otrs laulātais;
5. konstatēta vecāka vardarbība pret bērnu vai ir pamatotas aizdomas par vecāka vardarbību pret bērnu.

Gadījumos, kad bāriņtiesā tiek saņemta sūdzība par vecāka rīcību, nenodrošinot bērna aprūpi un audzināšanu, bāriņtiesas pienākums ir, iegūstot vispusīgu informāciju, izvērtēt visus bērna aprūpes¹⁴ nodrošināšanas aspektus vecāka ģimenē, kā arī izvērtēt vecāka prasmes

11 Civilprocesa likuma 244.⁹ otrā daļa

12 Rokasgrāmata “Konvencijas par bērna tiesībām ieviešanas praksē”. 2002., 164. – 165. lpp.

13 Vispārīgums “Par tiesu praksi strīdu izskatīšanā par aizgādības (kopīgas, atsevišķas, ikdienas) un saskarsmes tiesībām un uzturlīdzekļiem bērnam”. 2002.

14 Civillikuma 177. pants. Bērna aprūpe nozīmē viņa uzturēšanu, t.i., ēdiena, apģērba, mājokļa un veselības aprūpes nodrošināšanu, bērna kopšanu un viņa izglītošanu un audzināšanu (garīgās un fiziskās attīstības nodrošināšana, pēc iespējas ievērojot viņa individualitāti, spējas un intereses un sagatavojot bērnu sabiedriski derīgam darbam). Bērna

nodrošināt bērnam pilnvērtīgu aprūpi, uzraudzību, audzināšanu, emocionālo vajadzību nodrošināšanu utt..

Aizgādības tiesību pārtraukšana ir radikāls veids, kā nodrošināt bērna tiesību aizsardzību, tādēļ bērna interesēs faktiskie un tiesiskie apstākļi izvērtējami ļoti rūpīgi savstarpējā kopsakarībā. Tostarp aizgādības tiesību pārtraukšana skar ļoti nozīmīgas personu tiesības uz ģimeni, tādēļ, lemjot par aizgādības tiesību pārtraukšanu, ir jāvērtē, vai iespējams novērst nelabvēlīgos apstākļus, bērnam paliekot ģimenē, vai iespējami citi saudzīgāki līdzekļi, kā nodrošināt bērna vislabākās intereses.¹⁵ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 26. pantā uzsvērts princips, ka ģimene ir dabiska bērna attīstības un augšanas vide, un katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē. Valsts un pašvaldība atbalsta ģimeni, it īpaši daudzbērnu ģimeni, un sniedz tai palīdzību.

Kopsakarā ar minēto uzsverams, ka saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 22. panta pirmās prim daļā noteikto, bāriņtiesa, ierosinot lietu par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam, veic riska novērtēšanu (vecāka līdzatkarība, problēmas neatzīšana u.tml.), informē vecāku par sekām un uzdod viņam sadarbībā ar sociālo dienestu noteiktā termiņā novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus. Ja vecāks šajā termiņā kavējas novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus un bērna palikšana ģimenē var radīt draudus bērna dzīvībai un veselībai, bāriņtiesa lemj par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākam un bērna šķiršanu no ģimenes.

Ar minēto tiesību normu pastiprināts bāriņtiesas uzdevums savu tiesisko un faktisko iespēju robežās veicināt bērnam labvēlīgas vides izveidi bērna bioloģiskajā ģimenē, kā arī uzsvērtā vecāka, sociālā dienesta un bāriņtiesas sadarbība aizgādības jautājumu risināšanā un bērna tiesību un interešu nodrošināšanā.¹⁶

Tāpat uzsverama tiesu praksē nostiprinātā atziņa, ka gan no ANO Konvencijas par bērnu tiesībām, gan no Civillikuma izriet Bērnu tiesību aizsardzības likuma 26. panta pirmajā daļā nostiprinātais secinājums, ka ģimene ir dabiska bērna attīstības un augšanas vide un katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē. Aizgādības tiesības vecākam pārtraucamas tikai īpašos, ļoti nopietnos gadījumos. Tas ir galējais līdzeklis, ja nav iespējams novērst bērna attīstībai nelabvēlīgus apstākļus, viņam paliekot vecāku aprūpē, un tikai īpašos gadījumos un pastāvot objektīvam iemeslam, vecākiem aizgādības tiesības ir pārtraucamas.¹⁷

Kopsakarībā ar iepriekšminēto VBTAI aicina vecākus, kuru starpā pastāv domstarpības vai nesaskaņas jautājumos par bērnu aprūpes un aizgādības jautājumiem, meklēt tādas domstarpību risinājumus, kas primāri nodrošinātu bērna vislabāko interešu aizsardzības apsvērumus. Situācijās, ja domstarpības kādu iemeslu dēļ nav atrisināmas pašu spēkiem, ieteicams izmantot speciālistu (psihologu, pāru vai ģimenes psihoterapeitu) palīdzību un kā arī visa veida pakalpojumus (īpaši mediāciju), kas var sniegt vecākiem palīdzību konkrētā situācijā.

Tāpat informējam, ka VBTAI jau vairāku gadu garumā **bez maksas nodrošina psiholoģiskās palīdzības sniegšanu** audžuģimenēm, aizbildņiem, adoptētājiem, viesģimenēm, **ģimenēm ar bērniem krīzes situācijā**, kā arī bez vecāku gādības palikušiem bērniem arī pēc pilngadības sasniegšanas. Lai ģimene vai persona saņemtu minēto pakalpojumu, jāvērsas savas dzīvesvietas sociālajā dienestā vai bāriņtiesā, lai saņemtu nosūtījumu pakalpojuma saņemšanai.

uzraudzība nozīmē rūpes par bērna paša drošību un trešās personas apdraudējuma novēršanu.

15 Latvijas Republikas Augstākā tiesa. Tiesu prakses vispārīgums. Administratīvo tiesu prakse lietās par bāriņtiesu lēmumiem. 2014., 15.lpp.

16 Vadlīnijas bāriņtiesām "Par Bāriņtiesu likuma 22. panta pirmās prim daļas piemērošanu praksē", 2017., 1.lpp.

17 Augstākās tiesas 2012. gada 12. novembra spriedums